

ERADIA

Tartu Õhtugymnaasiumi õpilaskunna ajakiri

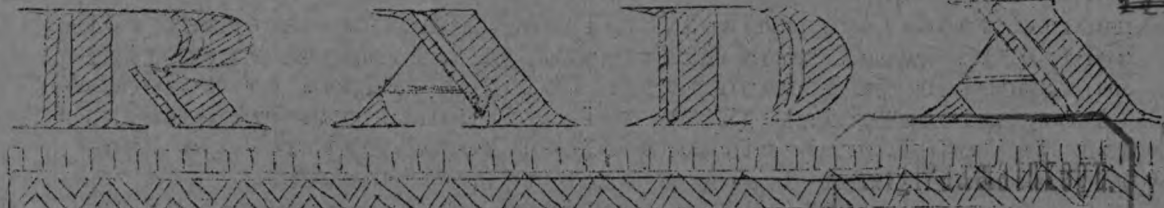
№ 2

Detsember 1930

IV a. k.

~~XXXXXXXXXXXX~~

PE10516

Tartu Õhtuse Yhisgymnaasiumi õpilaskonna
ajakiri.

Ilmub kord kuus.

Toimetus: R. Soom, A. Toom (päätoimetaj), K. Koppel (vastutav toimetaj), M. Ani, J. Feldman, A. Käsper, E. Nuust, A. Põdra.

Väljaandja T.Õ.Y. Humanitaarsektsioon.

PROLOOG.

N. Sule.

"Rada", sulle tahaks laulda, Su lehekülil kirjutane mõtteid suuri avada... ei kurbust, leina, pisaraid, Meil kõigil hinges tulipäike vaid mõtteid sügavaid ja ja ajukongis sähvib äike kui tahaks südameisse /suuri ja purskub üles leeki, lõõma. spiraali terasoherdi, puuri.

Aeg tuua süsi elutulle,
leek taeva sinikõrgustesse!

Me hinges süttiv tulitikk
sü lehekülil - jumalik.

"Rada", sulle tahaks laulda...

---!---

Õpilaste organiseerumisküsimusest.

Viator.

Viimasel ajal on õpilaste keskel olnud kuulda kaebust „noorsoo eneseavalduste surudusest koolikoridoride ja klassiseinte vahele". Aastakümne esimesel poolel oli koolinoortel ülemaaline ja ülelinnalised liidud, need need puuduvad.

Küsimus on, kui tarviline ja kui tähtis on säärase laiemaulatusline liitumine?

Selge on, et noorsoole peab jäetama võimalusi iseenese korraldamiseks. Sunnitud organiseerimismüorm ja liiga kitsad piirid võivad liigseks takistuseks olla

noorte vabal arenemisel. Liigne olenevus vanemast põlvest võib kaasa tuua soovimatu ja enneaegse nivellimise vaadetes ja hinnangutes. Muidugi mõista ei tule noorte organiseerumist jätta täiesti nende oma hoolde, koolil ja kodul peab niikaua olema reguleerimis- ja keelamisõigus, kuni inimene saab täiskasvanuks.

Praegu on kõikides koolides olemas õpilasiühingud või sellelaadilised asutised. Kas nad teotsevad energiliselt või loiult, on eriküsimus, igatahes on olemas teotsemisvõimalused. Vanemaid õpilasi koormab säärasis organisatsioones asjaolu, et nad eneseavaldusis peavad alistuma pedagoogide eestkostmisele ja valvele. Vanemate õpilaste rahulolematuse on siin arusaadav ja aktsepteeritav, neile peaks lubama avaramaid ja iseseisvamaid teotsemisvorme. Kuid ainult vanemaile. Harilik keskkoolis toimub ligikaudu kuni neljanda klassi eani üleminek lapsest nooruriikka. See on noorusjõu suunatu puhkemisaeg ja nõuab asjatundlikku ja teadlikku pedagoogilist juhtimist. Sellelealsete noorte isetegevus ei tohi ulatuda üle kooliorganisatsiooni piiride.

Kahe viimase klassi iga nõuab suuremat vabadust ja laiemat kokkupuutumist inimestega, seda ei saa neile keelata. Vanemaile õpilastele peaks lubatama organiseeruda ülelinnaliselt tingimusel, et pedagoogidele jääks varjatud kujul kontrollimis- ja vetoõigus.

Ülelinnallisel liidul peaks olema võimalus korraldada ülelinnallisi õpilaste koordineeritud ettevõtteid, see peaks aga ka teadlikult hoidma ennast piiratud raamides ega tohiks laiali valguda liigsele teotsemisele. Ta peaks kõigepealt olema õpilaskonna vaimline juhtiv organ ja eestvedaja. Liidu juhatuses peaksid olema ainult õppetöös edasijõudjad, teotvimsad ja arenenud õpilased. Juhatuses olles ei tohiks neil mujal olla organisatsioonilisi juhtivaid kohustusi. Linnade liidud oleksid omavahel kontaktis.

Kui linnaliidud juhiksid õpilaskonda kohal, siis peaks olema ka asutis, mis suunaks ja koondaks koolinoorte tegevust üle maa. See peaks püüdma tihendada noorte mõtteid ja tegusid noorte liikumiseks (kui selleks eeldused olemas). Säärane keskorgan nõuab juhtivalt tahtelist tööd. Kujunenud vaateid, selget pilku, teadmisi ja aega, tal peab olema ka majanduslikku võimu. Keskkooli noor ei kõlbaks sinna ja sellepärast peaks see organ moodustama keskkooli lõpetanuist, kel kogemusi noorsoo liikumise alal ja kel keskkooli noor-

te usaldus. Need oleksid noorte tegelikud juhid, kuna keskkooli noored oleksid esindatud asemikkudega. Kuidas säärast organit luua, on raskem küsimus. Praegu on umbes sellelaadiliseks organisatsiooniks noorte karskusliit. Sellega ei ole kuuldavasti kõik noored rahul, hea oleks, kui neil õnnestuks luua mingi vastavam keskkooli organ. Koolinoorte liidud ja üldised organisatsioonid olid, ja ei ole enam. Ülekohtune oleks nende kaos süüdistada ainult vanu, kes vastu ei tulnud, vahest oli koolinoortel endil ka pisut süüid, kindlasti pole aga ka vanad süüitud: miks ei aidatud noori organiseeruda otsustarbekamalt.

Nii või teisiti, kurta ei maksa. Tähtis pole kõigepealt vorm, vaid sisu. Mingisugune modus vikendi on siiski olemas. Mis sündima peab, sünnib ikkagi. Kui noortel on põhjendatult kitsas praeguses organiseerumismis, siis leiavad nad varem või hiljem ikkagi õigema ja vabama vormi. Nii arusaamatud ega tagurlikud pole pedagoogid, et nad järele ei annaks õigustatud nõudeile.

Jus üldisi koondisi ei tuleks aga enne edustama hakata, kui noored juba olemasolevates korrastustes ei näita, et nad tahavad ja suudavad teetseda. Ümbergruppimine peab põhjendatud olema sisemise tarbega, mitte aga kunstlikult loodud välise vormiga.

H A R M O O N I A .

Lydia Peterson.

Maa on valge.
Kuid palju sääl mättaid
musti mättaid mägedel,
kynnetud põldudel.

Metsadki hallid on kaugel,
Veel kaugemal valged on nad.
Ja yle tõmmatud taevas
talvvalge on, rahulik ta.

Maja seinad on mustad,
katused - varjajad - valged.
Puud nende ymber on hallid,
kaetud härmaga raskelt.
5. I 1929.

Tugev harmoonia tõuseb
siit ylesse - kõrgele.
Valge maa, taevas ja metsad
vaid inime segaja.

T E E L .

E. Evert.

Udutab lund. Mõtlikult ja aeglaselt laskub üha ülalt tuhkjashallest lumepilvist raskeid ja sametpehmeid rätsakaid. Kõikjal liugleb neid, libiseb mu külmast õhetuvale näole, kus tunnen nende imehella puudutust.

Istun saanis, mähituna raskesse talvekasukasse.

Kah rekord!

Hoogsalt libiseb saan. Nobeldalt jookseb noor hobune läbi saju, pidades kinni teed, mis kadumas värskesse lumme.

Lumi sahiseb. Kogu loodus on uppumas sajusse, otsekui valgesse sügisuttu. Kaugele ei küüni sülm.

Ootuses, mil lõpeb t^{ee}, tunnen, kuidas külm tuuleohk pea tub mu rõivais. On vist tõusnud tuul, vilksatab mõte mu ajus... Polnud seda varem märganud. Kiinnitan võõd ja kergitan saanitekki, mis märkmalt alla libisenud.

Kõrgusestõrmav tuul on pilved põgenema kihutanud. Sadu harveneb. Taamal, üle madalate talude ja kikitavate külade mustendava miriaadi, mis kaetud painajaliku lumerüüga, kerkib nähtavale piimvalge kõrgustiku selg ja selle turjal sinetav metsariba.

Pikim mees meie koolis. Päikese punetav ketas on veeremas õhtusse. Nagu jääd õõd soovides saadab ta viimse õhetava pilgu üle lumelageda. Rõõmsalt lõkendavad lumekristallid kaduva päikese kullas ja hüplevad tuulest aetuna üle mu tee. Kuulen nende haledat, ühakõvenevat kiunumist saani raudse talla all.

Hobune hirnab, ta otse hüpleb ülimeelikus traavis, kui võistleks vihiseva lumetuisuga. Ligidal ja kaugel rulluvad lumekogud, kiiresti põgenedes tuule eest aedade ja põõsaste taha varjule, mattes need stigavasse hange.

Hämar dub. Mu silmaäri eraldavad vaid üksikuid kaukeid esemeid, mis pugemas pimeduse peitu.

Külm aga aina kõvemeb. Südanthaaravalt krudiseb lumi saanijalaste all, sumbutades kõik muud hääled.

Vahepeäl on külvatud mustjassinisele taevavõlville tuhanded vilkuvaid tähti. Kuidas mõned neist säravad, üks heledamalt kui teine - nagu väriseks neis leegitsev tuli. Samas võpatab üks heledamaist

kaaslasist ja langeb tulise joana kaduvikku. Täht^a langes! Keegi suri; lendas möte läbi aju.

Sänvan siis piitsaga läbi röösa õhu erkale hobusele, kes vahepeäl ori lakanud sõitmast, mille pääle see jälle kiiremini hakkab traavima.

Olen jõudnud kõrgemale kingule. Kauguses helendavad ähmased elamute valgustatud aknad. Sääil on soojust ja elu. Haugahtab koer, valvamas hangel.

Tee viib alla tumedasse metsa. Kiiresti siirdun metsa mustavasse kurku. Taevaniulatuva müürina seisavad unised põlispuud kahelpool teed. Tasa kohiseb tuul nende tardunud ladvus, poetades äsjasadanud lund metsavahelisele teele. Kergelt libiseb saan üle sahiseva lume, jättes sellele kaks sügavat paralleelset joont.

5.XII 30.

L A E V U R I L A U L .

Hugo Härm.

Löö lahti kõik purjed, sea lehvima lipp!
Hüüa hüvasti! randa ja minema sõua,
Siin sadamas norutand küllaltki kaua
Sa oodates paremaid päevi.

Hoi! Kuuled, kuis vilistab tuul,
Vaata, purjed, need paisuvad vapralt!
Kuid tagasi vaatad, mu sõber, nii nukralt -
Oms kahju sul lahkuda siit?

Kas ennustad tormi, kas karisid kardad,
Või õnne kas võõrsil nii vähe on leida?
Pää püsti! - ja endast kõik kahtlused heida!
Su julgus su õnne on pant!

LITERATUURI MÕISTEST.

A. Lepik.

Sõna „literatuur“ on tuletatud ladinakeelsest sõnast littera (täht) ja tähendab kõike seda, mis on ülesmääratav tähe abil. Sellega tuleks literatuuri all mõista tähtedest koostatud sõnade kogu, olgu see avaldatud kas suusõnal, kirjas või trükkis. Kuid aegade jooksul on literatuurimõiste märksa vähenenud. On välja langend üldise sõnanduse- ja kirjavara ning püsind ainult kirjandus, mis taotleb kunstilisi sihte, s.o. d väljendab kunstivormis üksiku isiku ja ühiskonna mõtteid ja meeoleolu, sel määral, kui palju need esile tulevad filosoofia, usu, sotsiaalse- ja poliitilise elu ringis. Sõnandus, mille all tuleb mõista üldse keele tarvitamist väljendusvahendina, vaatamata sellele, kas antakse edasi teadmisi, mõtteid või tundeid ja kas see sünnib kirjas või kõnes, sisaldab eneses kui inimeste vaimliste avalduste kogusumma literatuuri mõiste.

Kirjavara kui üldine inimkonna toimingute kogusumma, mis avaldub kirjas, ei oma literatuuri tähendust mispärast ei tule siis ka selle mõiste piiresse.

Kajastades ühiskondlikke mõtteid ja meeoleolusid, peab literatuur esitama muutuvaid nähte muutuvais vormes (nagu laulab sellest vana rooma tuntuim poeet Ovidius Naso, sest elu ei tunne seismist ja iga ajajärk ründab edasi oma unistuste ja püüete poole.

See pidev liikumine ühiskonna mõtteis ja huvides määrab iga ajastu literatuurile uue sisu, valatult uude vormi, või muutes vanu kõlvuliseks väljendama uusi ideid.

Nii siis toimub literatuuri s.o. kirjanduse arenemisprotsess katkenditu koostöö vanade ja uute ideede vormide vahel.

Esimesed moodustavad literatuuri traditsiooni s.o. ligema vaimlise keskkonna, milles tõusevad ja arenevad teised s.o. uued ja mis vajutab oma pitseri igale uuele aktile. Traditsiooni all mõeldakse kirjanduses keelt, stiili, värssi. Samuti kuuluvad siia kirjanduslikkude teoste liigid, nende tüübid, kujud, ideed, ühiskonna meeoleolud ja ideaalid.

Traditsiooni- ja loominguvahelises koostootsemises võib tähele panna teatud korrapärasust ja järjekindlust. See omab loogilised ning ajaloolised seadused ja selle mittejuhusliku iseloomu tõttu ka kirjan-

dusliku arengu ehk evolutsiooni.

Kirjanduslik evolutsioon, seistes tihedas ühenduses üldise ajaloolise evolutsiooniga, on viimase s. c. ajaloost sõltuv mõjualune, mis eeldab kirjandusliku traditsiooni tõusu, püsi või kadu.

Näiteks võiksime siin väita, et kahe rahva liginemine ajaloolistel põhjustel tingib ühe rahvase kirjandusliku traditsiooni mõju teisesse, seda välja tõr-

See mees ja "Rada"
on siin ilman lahutu-
matud.

judes või muutes. Siin tarvitseks meil tähelepanu juhtida meie vanemale kirjanduspõlvole, kus saksa rahvuse lähedus meie kirjanduse traditsiooni omapära üldse ei lasknud esile tulla. Hilisem kirjanduspõlv osutab meie kirjanduslikus loomingus tunduvalle Soome mõjule.

Üldiselt on tähelepanav, et vanemate epohhide kirjanduslikud traditsioonid on enam püsivad, mis selgitab sellega, et nende looming on enam alateadlik ja järelleaimav.

Ühiskonna arenemisega muutub looming enam isiklikuks ja teadlikuks, traditsioon peab enam olevikuhõruks deile kohanema.

Mida täielikumaks muutub ühiskond, mida rikkamaks ühiskondliku elu avaldused, seda kiiremini ja vabamalt areneb kirjandus ja seda ligemal seisab ta tõelikkusele. Samuti võime tähele panna, et langusajajärkudele järgneb kirjandusliku loomingu seis ja selle ideaalide eemaldumine elutööst.

Rahva vaimujõu ja loomisvõime kehastusena esineb kirjandus rahva karakteri ja ilmavaate tõlgitsejana. Sellest seisukohast vaadatuna pakub kirjandus kultuuriajaloolle väga väärtuslikku materjali, mis ei sisalda mitte ainult mõistuslikke voole, rajatud teaduslikkudele tõdedele, olles enam või vähem ühiseks inimkonna saavutiseks, vaid ka rahva psüühiliste omaduste varanda ja terve rea selle olemise organisatsioonist individuaalseid jooni.

Sellise literatuuri tähendusega määratakse tema seisukoht ja huvipiir teaduslikus õpingus.

Allikaiks literatuuri õpinguil on päälle teoste eneste kirjanduslugu. Viimase sihiks on selgitada teatud ajajärgu iseärasusi, rahva või isiku ilmavaadet ja seismist elu, mis väljenduse leiavad nende vaimlise eluavalalduse produktides.

Kirjanduslugu oma arenemises on üle elanud esteetilise, filosoofilise ja ajaloolise meetodi ning omaks võtnud loodusteadustes suure eduga kasutatud võrdleva meetodi. Võrdlev meetod ajaloolis-kirjanduslikkude faktide õpingul ja arvustuses on õigemini ajaloolise meetodi tihendatud vorm, esitatud paralleelsetes ridades ja kujudes võimalikult täielikuks üldistamiseks.

Tuntud kirjanduskriitik Brandes'le ütles järele, et ab mainitud meetod kahesuguse hüve (paremuse). See õigendab meid kõige võõramaisega niivõrt, et saame sellega omandamisvõimelisiks ja eraldab meid kõigest meile

kuuluvast nii, et oleme võimelised tungima selle üldisesse karakterisse".

Eriti kiiresti progresseerub teaduslik-kirjandusliku kriitika areng ja ligineb ikka enam ja enam oma eesmärgile: seletada inimkonna vaimuelu ja selle avaldusi ühenduses kõigi teiste olemasolu tingimustega - anda kujutus kultuurilisele inimkonna vaimlisest arengust üldisel ajaloolis-evolutsioonilisel tagapõhjal.

Mida Juku ei õppind, seda Juhan õpib. Kes püüab kõigest väest, saab üle igast mäest -----

S Ö P R U S.
Värdi Västrik.

Kunagi ei saa vanad noortest aru, iialgi, iialgi noored vanadest.

Kunagi ei mõista suured väikesi, iialgi väikesed suuri.

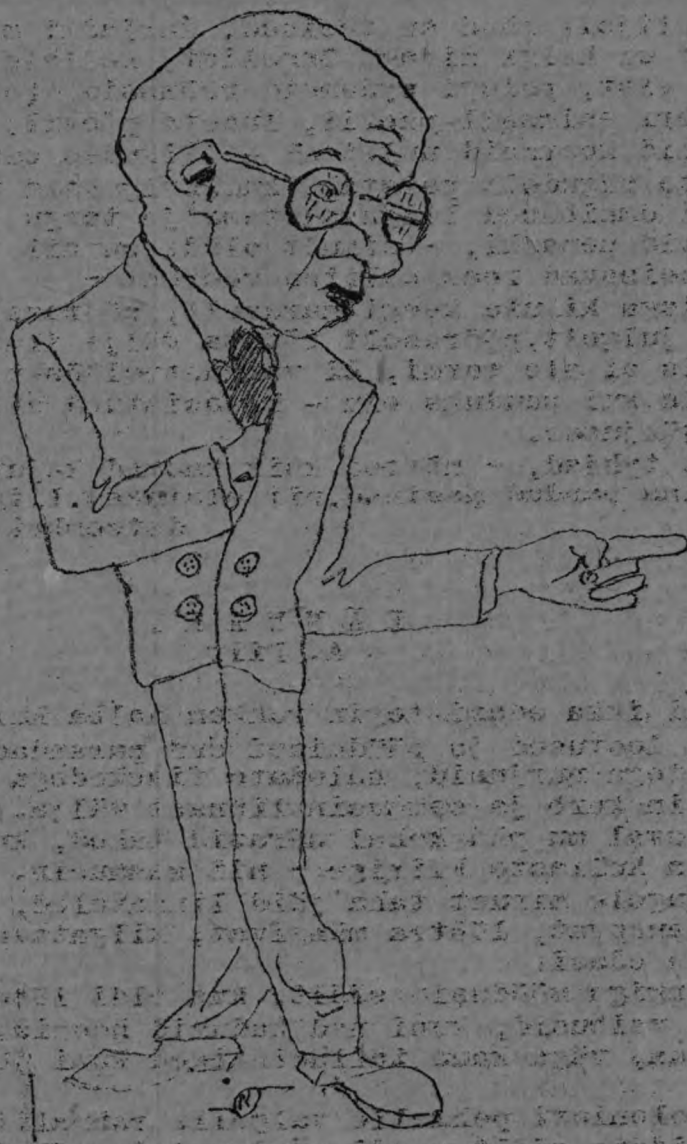
Nad olid väikesed mehed - Juku ja Miku - laias ilmas liikunud vaid seitse aastat kumbki. Aga sõprus nende vahel oli suur, oli soe, sest nad olid naabrid, olid üleaedsed. Ei läinud päeva, kus Juku ja Miku jalakesed poleks välkunud lepiku poole, mis asus otse aia taga - oja ääres. Lepik oli nende mänguplats ja nende riik. Siin käidi koos, siin askeldati, siin mängiti kõik mängud: oldi kaupmehed ja käidi laadal, oldi põllumehed - hariti higis musta mulda, oldi koolis - õniti laitmatult. - Kui kõik oli oldud - joosti võidu, löödi uperpalli, istutati tammi. Juhtus isa mõõda minema, oldi vait lepapöösas kui hiired - ei hingatudki. Isa oli ju vali, ei sallinud väikeste sõprust. Miks? - ei mõistnud väikesed. Harva tulid Jukule meelde isa sõnad: "Ära tiku Miku juurde, ta on tige ja kaval piss!" - Ei näinud aga Juku sõbra tigidust, sest sõprus oli liiga soe.

Kord mihas ja kohas oja jõuküllaselt. - Vihm oli teda ohtralt jootnud. Oja vulises ja vahutas, olles täis kallasteni. Juku ja Miku olid meremehed ja seisid kaldast eemal suurel kivil saates laevu merele". Oli otsatu lõbus olla "merel", lasta purjekaid veteväljale! Juku kilkas, Miku hõiskas. - Korraga - kartsumdi! - Juku kiikus lainetes, oli saanud Mikult müksu. Miku silmades välkus tigidus, ta irvitas ja lippas kivilt. - Juku kõrvus kohises, teda valdas surmahirm. - Suur lepaoks, mis ulatus oja keskele, sai päästjaks Jukule. Sellest ta haaras kinni ja siples kaldale.

Nüüd teadis Juku, et Miku tige oli.

TYHJUS DESEMBERI KUUL.
Lydia Peterson.

Linn on täis auru ja külma põhuvat udu, täis tyhjust, hallust ja igapäevsust. Horisont on mattunud uttu, taevast on valvakas hall. Lund raasukse kaupa siin - sääli uulitsa veeres kylmunud.

... Nii, siis on kindlaks tehtud, et oli üks härra ja oli teine härra. Üks tegi seda ja nii siis küsimus seisab selles, mida tegi teine härra - kui nii lahke ollakse..

Vastutulijail näod on tõsised, kurjadki mõnel.
Silmist ei helgi midagi õnnelist, kellelgi nagu ei
Polegi vist, polegi sydameid rõõmsaid (olekski õnne!
detsembri esimesil päevil, lumeta päevil, kurvil!
Aeglaseid koormaid uulitsal - liikudes edasi huvita.
Inimeste nägudelt paistab, kui hulguksid nemadki sihi.
Yksikud omnibused liiguvad tasa ja targu, (ta, huvita.
puhaksid nemadki, - ainult olude sunnil ryhivad edasi
Autod seisavad reas uulitsa veeres. -
Ei nendega kihuta keegi maruselt, pöötaselt,
tahtes julgelt, pööraselt tõtata välja ilmast!
Sõitjais ei ole tormi, ei vaimustuslõõska.
Sõitjais kui puuduks elu - klaasistund silmad pöördud
tühjusse.
Sydamed tyhjad, - mõtted kõik kaovad kajatult kaugus-
kui käima pandud masinad, nii elatakse, liigutakse (se
detsembri alul.

R Ä N N A K .

A. Piir.

Kui ikka edasi tegin rohkem halba kui hääd, kui
kõik mu lootused ja püüdmised end parandada, sarnastu
da teistega nurjusid, haledate fiaskodega lõppesid,
siis olin kurb ja sammusin linnast välja.

Üleval mu pää kohal särasid tähed, kuu saatis
mind oma kollaste kiiriga - nii sammusin.

Kaugele minust taha jäid linnatuled, kui kuulsin
koeri haukuvat, lõõtsa mängivat, kilgatavat. Ent ma
sammusin edasi.

Ringiga möödusin säält, kus oldi lõbus. Nüüd hää
led üha vaibusid, kuni nad kadusid hoopis.

Kaua, väga kaua tallasin teed kuni jõudsin mere-
ni.

Poolenisti pehmelle valgelle rahmaliivale tõmma-
tult leidsin säält paadi sõudevalmis mõladega. Lükka-
sin paadi liivalt lahti. Astusin temasse ja paitavalt
hellalt tuulest tagantõugatuna hakkasin sõudma. Hää-
letult lendles mu ümber linde, suuri, musti, valgeid
- võibolla olid need kajakad.

Nad ei kartnud mind sugugi, mõned isegi puuduta-
sid mind tiivadega. Mina aga sõudsin.

Siis hakkasid linnud vähehaaval maha jääma, kadu-
na.

Ma ei näind neist enam ühtki, kui olin end sõudnud väsimuseni.

Tõmbasin paati mõlad, pühkisin higi - aga paat triivis edasi. Arvasin, et tuul teda lükkab. Pöörasin ümber, et oma higistleemeendavat palet jahtada, aga tuult polnud.

Kes mind lükkab?... sain rahutuks. Tuttu haarasin mõlad ja hakkasin kogu oma jõuga vastur sõudma.

Sõudsin ja sõudsin. Mu sooned latkusid kui köied tormin. Oli tagajärge ja paatirenaaga jäi seisatama.

Ent siis tegi ta nõksu ja jälle ta hakkas kiiremini triivima.

Laksin lähti mõlad, need kukkusid ja kadusid. Hüppasin püsti, silmis hirm.

Olin abitult üks. Vaatasin ülesse, taevasse, olgugi, et ma ei lootnud säält abi.

Taovas oli tühi, säravad tähed olid kadunud. Paat aga triivis ja triivis. Ka kuu - kuud oma kollaste kiirtega polnud.

Hirm kasvas minus. Talle tuli seltsiks meeleheit. Hakkasin karjuma nii kõvasti kui suutsin. Õudselts kestis mu kisa üle surnud lainete edasikihutatava paadin.

Lakkasin sellest, aga vaikus mõjus veel õudsemalt. Uuesti karjuden karjusin oma hääle. See muutus kähisevaks kähinaks kuni lõpuks ainult mu suu tegi abituid liigutusi.

Siis - siis sirutasid kellegi pikad luised sõrmed üle paadi serva. Pikkamisi vibutas end luine, valgesse mähit keha paati. See oli ahastus, olin teda varem näind.

Surusin end paadinurka kägerasse kokku.

Ahastus sirutas oma luised sõrmed, nendega haaras ta ümber mu sõoja, elava kaela.

Raudrõngastena surusid mind sõrmed. Lämpusin ja tundsin, et paadi kiirus vähenes. Siis... siis..... märkasin, et ei olnud ei ahastust ega paati. Ei merd ega taevast.

Oli tühjus - helitu, närvitu. Oli rahu.

- Tahtsin end kombata kui mu hingepidetuma kurukuks avanemas.

Ent säält marssis keegi sõdur. Saluteeris ja ütles: Eks sa seda ise tunne ja taju...

T E E Õ H T U

30. oktoobril s.a. teeõhtu kujunes osavõtjate arvult suuremaks, kui seda kunagi varemail aastail. Tee-
lauas istus 250 inimest. Oli õpetajaid, eesotsas di-
rektoriga, vilistlasi, õpilasi ja külalisi. Teelaua
avas ja tervitas õpilasühingu esimees E. Lani, kes
avaldas eriti suurt rõõmu selle üle, et õhtule oli ko-
gunud suurel arvul vil! vil!, mis näitab, et kooli ja
tema end. õpilaste vahel on ühendav side.

Vahepeal ettekantud laulud, milliste eest hooli-
tses õpilaskonna väiksoarvuline, kuid hääleliselt tū-
se meeskoor, aitasid hea meeoleolu tõstmiseks väärili-
selt kaasa.

Soololauludega esinesid õpetaja hraLaanenbek ja
õpilased: Käppa, Lani ja Sild. Teeõhtule ilmunud vil!
vil! poolt ütles tervitusi vil! Pahla.

Soojade sõnadega tervitas õpilasühingu esimees
end. õpetajat hr. Jaanistet, kes palutud külalisena
ilmus vahepeal teeõhtule. Teejoomine lõppes dir. Süt-
ti kõnega.

Teelauale järgnes tants jazz-orkestri saatel, ja
viibiti ühiselt ülevas meeoleolus tantsu- ja ringmān-
gudekeerises.

Teeõhtu lõppedes jäi kõigil parim tuju.

-ni.

KES OLED SA?

Aug. Lepik.

Oled sa kes, võõras, tummana vaikiv ja kurb, kes
tulid mu südamekuristikku arg ja kohmetu?...

Oled sa see, kes mind kord ammu, ammu kandsid
õõvaikuse kustuvalt koldelt lee värisevalle valgelle,
laotes laiali vaiba, millele istusime Sina ja mina,
vaimutundide vallatud lapsed? Helisesid ümberringi
rõõmsameelsed akordid, millel hüplesid poognana nagu
valge viirastus.

Helenesid sõed. Üksikud sinkjad leegitsused puis-
tasid õrna hardumust hinge. Hämardus ümberringi. -
Jäime vaid kahekesi, nagu tukkuvad oaasid kõrve ava-
ruses. Värskes vaikuskülluses laskus pinedus kerge
kattena uinuvale ilmale. Sida mu tormitses, aga tund-
muste tajumatus tantsurütmis ja valgus üle olemuse
miski kujutu võimsa laviinina. -

Ei teadnud, mis sünnib, tundsin vaid, kuidas selle lävitava vallangu alla mattus tükk-tüki järele kogu olemasolu...

Oli nii imelik ja hää hävineda, muutuda eeterkergeks, nägematuks muinasjutuprintsiks, kes, võites taastusi, rändab tundmatuil teil ja otsib omale kuldolond neitsit mõrsjaks...

Rõõmust härras, inkasin suares vaid sinu huuli lapselikke naervaid.

Ent hüplesid, püsitu, vallatult akordilt akordile ja kinkisid vaid naeratusteid.

Vaatlesin tummana igatsejana inestuste ulgumerehädalisena nimpigitantsu. Vaatlesin nii, nagu seisaksin ma igaviku aaretekambri lävel arana koolipoisina, ei midagi teades, ei millesegi süvenenud - silmad vaid tüvil täis piiritut imetlust.

Kaua see kestis, ei tea, ei oaleski teada taha, sest valus on meelestus ja murepäevade piinavad meelitused jänunevad õnne verise sidame järele. Tean vaid, et mängisid minugi helisema, mängisid rõõsalt naervaid motiive kergelt ja rütmilt mu hinge purpuri ainsal kõõlusel.

Oled sa see, kes pisarail jootsid mu närbuvat elurohtlaant ja kilvasid lootose seemet idanema koitvasse idataevasse?

Mäletad seda hetki, võõras unistusteudulaps?

Ehk veel mäletad! -

Igavikku juba ammu rännanud aeg see. Aga mu unistuse lõukal vilguvad kustuvad sõed ja ise ma varjuna rändan seinal, üksik ja kurb. Otsin eetrimere olematuid kaldaid, et jumalagajätkuks lehvitada järele igatsuslaulude lahkuvale laevale.

Laulu õnnest saada tundmatule tee, muinasjutuprintsina otsima mõrsjat, armastuse fatamorganat.-

Õõvarjud aga venivad maduena aastate karmide käteahelikul. Vaikind ammu akordide heid, tunnen vaid, kuidas su kuju mu hinge kitsas kambris raskel rütmil saeb roostetanud rauda.-

1930.

A R M U K A D E D U S .

Assy.

Oh, millist nõrestub mu ajju sappi
ja hambad puruvad keelt näljased,
kui näen, et sinitaeva haljasveed
on avat igale ja mul ei ühtki lappi. -

Kui suudlusiga, mida hindand kallilt,
häämeeli värvid naudingute teid
ja naerad kolmikalt vast silmi näed,
mis märtritena nukrad, et on tõugat hallilt

Käed rusikas ja silmis põdur viha,
kui kavalat sus näen ma tõusmas naist,
kes vestleb narrimänguks ühteteist
ja tõe luuelt koorib maha viimse liha.

Noil hetkil isegi ma karjuks appi,
nii raskelt laskub meoltel selle ving,
et vallandu ei sõprus, nõiaring
ja ühisel me õnnel leidu! haljast lappi! -

Kuid siis, kui jälle lapsik-rõõmsalt tuled
ei miskis süvenend ja vallatu.
Su soojusest siis üle kallatu,
Kui sõnatult nii tusa suudlusega suled.

9.II 27.

T Ä N A V A L .
A. Mihklisoo

Juba veerand ehk rohkemgi tundi tõstab ta mono-
toonselt rasket kangit: üles-alla, üles-alla kui auri
vasar sepikojas või kui haspel usina viipsija kätes.
Puhkamata, nagu tõtates liiguvad ta käsivarred kella
pendlina ja karge teraslatt pörtsub tänava graniidi
sekund ja pörts, sekund ja pörts, kui loetud, mehaan-
iliselt, masinana liikuma pandud, sunnitud tundmatus-
ja tõttavast jõust, kiskudes iga löögiga külmunud ma-
pinnalt lahmakaid sulavat kolakat. Jälgin iga ta lii-
gutust, kuigi on näha hämarusest ja märtsikuu lobja-
kasajust vaid üksikuid kontuure ta kogust, ent seegi
mida näen ja seletada suudan, on kaltsus ja räpane,
sarnane poriseks tallatud kõnniteele, milles on
palju auke.

Ent kas pole temagi poriseks tallatud kõnnitee?
Kas pole ta kannatanud samu raskusi, mida kannab kõi-
tõe inimeste tallates? On ju temastki üle käinud aja

vaaruvad joomarisammud surudes jälgi ja auke ta rahmel-
davasse, tööst kurnatud kehha. Jah, ta tunneb isegi seda
teab, et on põlatud õnnest, üksi viletsustes, ja viha ja
põlgust, mida ta ammutanud endasse niiskest pesukojast
ja sopaselt tänavalt, ta nagu valaks ümbruskonda -- kuhu
juhtub -- hoolimata enesest ja ligimesest, sest viha va-
jab objekti ja praegu on ta nähtavasti leidnud seda jää-
kolakas, mida lõhub vahest teenistuskohuse sunnil, ent
siiski vihaga mõeldes: „Sind võin hävitada niipalju kui
suudan; sind lõhun, kuni väsin, vahest lõped, nii nagu
mindki on elu hävitanud, viletsustesse lükanud, kuni
kord kaon.“ Jah, isegi väikest, oi - suurt ja kuratlik-
ku lõbu ja rõõmu aiman nägevat tas, kui ta näeb, kuidas
möödakäijad hirmunult kaugele hoiavad temast -- ta löö-
kidest pritsitud sopasest veest.

Korraga tänav on valgustatud. Ja valguses, kui ai-
mates mu uurivat pilku, ta peatub viivuks, et otsida
seda. Valgus, tulev ligidalolevast elektrilambist, lan-
geb perpendikulaarselt ta näkku, tuues esile säält iga
joont ja kohtsu. On tuim, ükskõikne, enam valuline nä-
gu, hoolimatu, tuhmunud, kortsurikas, ent iga korts ta
põsil ja iga joon ta lauel tundub olevat elav protest
ja kisendav hädahüüe oleva vastu. Mulle paistub, et too
nägu on lahendamata probleem: olla või mitte olla, kus
kehastunud kõik ta võitlused olemise eest, nende ideo-
loogia ja viha ühiskonnale, samale ühiskonnale, kellele
ta annud kõik, kogu oma elu, et see rikastuks, et ligi-
mene rikastuks, ise aga jäänud viletsustesse -- nälga,
mille peletamine on teinud ta kalgiks, surnud jooni ja
kortse ta iseloomu, muutes seda tigidaks, kättemaksu-
himuliseks, mis väljendumas ta peaaegu tardunud maskil.

Ja mulle näib, et sellesse kojanaisesse on koostu-
nud kogu ühiskonna võimalikud viletsused. Tundub nende
lõhnu ja murepisarate jälgi. Ent siiski lõmab tas veel
elu, veel pole ta surnud, ja kord võib ta süttida ki-
reks, nagu süttis see aastasadade eest Pariisis, mil
tuhanded sarnaseid naisi, pärit keldrikortereist -- ko-
janaised -- läksid Versailles'sse, et tuua linna ku-
ningat -- pagarit --, kes küpsetaks leibu linna vilet-
satele, nälgiijate hulgale. Jälgides seda naist tänaval
saan ma tõsiselt aru, miks olid ja võivad olla ühis-
konnas katastroofid - revolutsioonid, ja ma mõistan ko-
gu revolutsioonide psüühikat, nende saamise ja olemise
ideoloogiat. Tundub, et too naine tänaval kehastab
revolutsiooni, või vähemalt on sünnitanud ja sünnitab

revolutsionääre, kes toidetud juba emaihus viha ja sapiga oleva ilmakorra ja valitsevate viletsuste vastu.

MÄRKMEID "RAJA" NR. 1. KOHTA.
Viator.

Välimus "nett" - meelitab kätte võtma. Teksti jaotus korralik ja tehniliselt laitmatu. Joonised korralikud.

A. L. luuletistes avaldub küpsem ja reaalsem elukäsitlus.

Meeleolurikas ja romantiline on "Hulkurilaul".

Teistes töödes on nooruslikku paatost ja kaldumist sendimenti: neljandal leheküljel on nuttu ja silmavõt kaheksandal - värisemaajavad õudu, kümnendal - taas leina ja valusat muret, kahesteistkümnendal - julma filosoofiat, kolmeteistkümnendal - põnevad salapärasust, kaheksateistkümnendal - salajast nuttu.

Nuttu ja leina on liiga palju, mu daamid ja härrad! Rohkem lusti ja rõõmu!

Järgmisis numbreis oleks huvitav leida artikleid ja poleemikat.

oo0oo

T. Ü. G. KOOPERATIIV.

Kooperatiivi hooliks on õpilaskonda varustada tarvismineva kirjutusmaterjaliga. Samuti on kooperatiivil ka einelaud, kust 2. vahetunnil müüakse saia ja teed. Et kooperatiivi eesmärgiks pole kasusaamine, on püütud kaup müüa võimalikult väikese vaheltkasuga: Kasu, mis Kooperatiiv saab aasta jooksul, tarvitatakse jälle õpilaste huvi kohaselt.

Kooperatiivi juhatajaks ja tegevuse kontrollijaks on õpetaja hr. Lokk. Kooperatiivi on valitud igast klassist õpilasi, kelle vahel tegevus ära jaotatud. Einelaudas on igast klassist kolm naisõpilast ja üks meesõpilane, kusjuures iga klass on kohustatud andma

Subjektiivne ja objektiivne õigus.

esindajaid kord nädalas. Samuti kooperatiivi kirjutusmaterjali osakonda on valitud igast klassist kaks õpilast - müüjat. Pääle selle on veel neljandast klassist kraami sisseostja ja viiendast klassist arvepidaja.

Einelauas saadud tulude ja kulude^{ulu} peab arvet õpetaja hr. Lokk.

Kontrollides tänavuaastast einelaua müügiarvete seis, selgub, et ka käesoleva poolaasta tegevusel on olnud edu hr. Lokk'i hoolsal juhtimisel

Kirjutusmaterjali müügi arvete seis 1. sept. 1930.a.

Nr.	Arvete seis	Dt.	Kt.
1.	Kassaarve	22,97	----
2.	Kaubaostu a-e.	38,16	----
3.	Kapitali-arve.	----	61,13
	Bilanss	61,13	61,13

Einelaua läbikäikude aruanne ja arvete seis sept. ja okt. 1930.a.

Arvete nimi.	Läbikäigud		Arvete seis.	
	Dt.	Kt.	Dt.	Kt.
Kassa	195,14	158,42	36,72	----
Einelaud	158,42	131,59	----	23,17
Pagar	115,21	115,21	----	----
E. T. K.	1 1,02	21,02	----	----
Kool	22,84	20,77	2,07	----
Kapital	----	26,03	----	26,03
Pank	10,41	----	10,41	----
Bilanss	523,04	523,04	49,20	49,20

Niisuur oli kooperatiivi kirjutusmaterjali algkapital käesoleva aasta septembrikuus.

Kooperatiivi kirjutusmaterjali müügi läbikäikude aruanne 30.okt.1930.

Nr.	Arvete nimi	Dt.	Kt.
1.	Kassa-arve	122,98	76,61
2.	Kaubaostu arve	122,54	50,66
3.	Kaubamüügi arve	50,66	94,61
4.	Komimentide arve	11,15	11,15
5.	Kahjude ja kasude arve	-----	0,50
6.	Kapitaliarve	-----	61,13
7.	Mitmesugused arved	-----	5,39
8.	"Kodumaa" arve	28,10	36,38
	Rilanss	335,43	335,43

J.K.

=====
"RADA" NR. 2. SISU.

N. Sule:	Proloog,
Viator :	Õpilaste organiseerumisküsimusest,
L.Peterson:	Harmonia,
J. Evert:	Sõit,
H. Härm :	Laevurilaul,
A. Lepik:	Literatuuri mõistest,
V. Västriik:	Sõprus,
L.Peterson:	Tyhjus detsembri alul,
A. Piir :	Rännak,
- ni :	Teeõhtu,
A. Lepik:	Kes oled sa?,
Assy :	Armukadedus,
A. Mihklisoo:	Tänaval,
Viator:	Märkmeid "Raja" nr. 1. kohta,
J. K. :	T.Õ.G. Kooperatiiv,
	K a r i k a t u u r e :
J.Feldman:	Kah rekord - lk. 4.,
E. Kruus:	vinjett - lk. 5.,
O. Nuuma :	See mees ja "Rada"... - lk. 7.,
- "	Mida Juku ei õpi... - lk. 9.,
- "	Milles küsimus seisab... - lk.11.,
- "	Subjekt. ja objekt. õigus - lk. 19.,
Kaas ja siselehed J. Feldman'ilt.	

Trükivigu.

Lk.	rida	on	peab olema
1.	7.	ül.õpilaskonna	õpilaskunna
1.	9.	al.surudusest	surumisest
1.	7.	äl.purskub	purskab
1.	4.	al.laiemaulatusline	laiemaulatuseline
2.	9.	al.mis	kes
9.	7.	ü.kultuurilisele	kultuurilise
10.	17.	al.ohtrlat	ohtralt
12.	3.	" tiivadega	tiibadega
13.	4.	ül.pöörasin	pöördusin
14.	11.	" väiksearvuline	väikesearvuline
15.	13.	ül.nümpfitantsu	nümpfitantsu
15.	15.	" millesegi	millessegi
15.	19.	al.seda hetki	seda hetke
15.	7.	" roostetanud	roostetunud
15.	4.	" nõrestub	nõretab
17.	1.	ül.rahm	rahmel-
17.	6.	" viha	viha va-
18.	13.	" sendimenti	sentimen ti

Pääle nende on jäänud A.Piiri "Rännaku" lõpuosast, lk.13. 1.-2. rida alt, välja üks lause. Lõpp peab olema: "Ent säält marssis keegi sõdur. Saluteeris ja ütles: -On rahu, - suur pühaäev, mida nimetatakse igavikuks. Eks sa seda ise tunne ja taju..

Leht nr.	1.	-	J. Feldman:	Esimene lumi Jaama mõisan
"	"	2.	-	" - Saarel
"	"	3.	-	" - Sihiraidur
"	"	4.	-	A. Toom : Kevade.

Ajakirja keeleks on uuenduslik eesti keel. Auteursile on jäet üksikuid vabadusi ortograafia suhten.

Masinakiri ja trükk: Kalmet, Tartus, Vladimiri tn.
nr. 11.

